సాయంకాలమైంది

– గొల్లపూడి మారుతీరావు

"సాయంకాలమైంది" నవల మొదటి నుంచీ మంచి పుణ్యం చేసుకుంది. ఆంధ్రప్రభలో సీరియల్‌గా వస్తున్నప్పటి నుంచీ వందల్లో అభిమానుల్ని, చాలామంది భక్తుల్నీ పోగుచేసుకుంది. ఈ పదేళ్ళలో ఓ వందమందైనా ఈ నవల గురించి ప్రస్తావించినప్పుడు విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారి "వేయిపడగల" ప్రసక్తి, పోలిక తెస్తూ వచ్చారు. అందరికీ చెప్పే అవకాశంలేదు కనుక - యిక్కడ చేతులు కట్టుకు చెప్పే నిజం ఒకటుంది. నేను "వేయిపడగలు" అప్పటికీ, యిప్పటికీ చదవలేదు. అయితే అంతటి మహోరచయిత రచనను నా నవల గుర్తు చేయగలిగినందుకే నాకు ఎంతో ఆనందం. కాస్తపాటి గర్వం.

శ్రీ వైష్ణవ సత్సంప్రదాయ వైభవాన్ని సవివరంగా నాకు తెలియచెప్పిన పూజ్యులు శ్రీశ్రీ భాష్యం అప్పలాచార్యుల వారికీ, శ్రీ సాతులూరి గోపాలకృష్ణమాచార్యుల వారికీ నా ధన్యవాదాలు. ఆంధ్రప్రభలో ఈ నవల రాయడానికి కారకులు మిత్రులు, అప్పటి వారపత్రిక సంపాదకులు వల్లూరి రాఘవరావుగారు. మొదటి అధ్యాయం స్వయంగా చదివి ఆయన చేతిలో పెట్టినప్పుడు పులకించి పాదాభివందనం చేసి అందుకున్నారు. వారి సంస్కారమది.

సరే! మాజీ ప్రధాని పి.వి.నరసింహారావుగారి దగ్గర్నుంచి ఎందరో సాహితీపరులు, పాఠకులు ఈ నవలకు అభిమానులయ్యారు. చాలా మంది భక్తులయ్యారు. చదివి భోరున కన్నీరు కార్చి నాతో గంటలకొద్దీ మాట్లాడిన మహిళలున్నారు. 2001 లో ఈ నవల ప్రచురితమయింది. సరిగ్గా ఏడు సంవత్సరాల తర్వాత గుంటూరు నుంచి రవికృష్ణ అనే ఓ తెలుగు పండితులు నవల చదివి, ఆనందించి - సవివరంగా ఇందులో కనిపించిన లొసుగుల్ని ఎత్తిచూపుతూ ఎనిమిది పేజీల ఉత్తరం రాశారు. "నా అజ్ఞానం కొద్దీ నెరుసులు అనుకుంటున్నానేమో నేను పానకంలో పుడకలు అనుకుంటున్న వాటిని బాల్య చాపల్యం కొద్దీ మీ దృష్టికి తీసుకువస్తున్నాను" అని సవినయంగా రాశారు. ఈ ఒక్క ఉత్తరాన్నే యిలా ముందుమాటలో ఉటంకించదలిచాను.

వాటిలో అన్నీ లేదా చాలా అంశాలు సహేతుకంగా, సబబుగా వున్నాయి. రెండో ప్రచురణ సందర్భంలో ఆయనకి ఫోన్ చేసి, ఆ సవరణలను మరొక్కసారి తెలియజేయమన్నాను. తెలియజేశారు. వారికి కృతజ్ఞతలు. '

కొన్ని రచనలకు పుట్టిన వేళా విశేషముంటుందేమో. బెర్నార్డ్ షా తన రచనలన్నింటిలో "సెంట్ జోన్"ని ఎక్కడో ఎంపిక చేసి చూపిన గుర్తు. కాలచక్రం ఒరిపిడిలో ముందు తరాలకు నా రచనల్లో ఈ "సాయంకాలమైంది" నవల, "కళ్ళు" నాటిక, "రాగరాగిణి" నాటకం, "జుజుమురా" కథ, "కళ్యాణి" రేడియో నాటిక - యిలా నిలవగలిగితే అది నాకు దక్కిన అదృష్టమేననుకుంటాను.

- గొల్లపూడి మారుతీరావు

విప్లవం అంటే - గతంలో ఆయుధాలతో అడవుల్లో తిరిగేవారు చేసే పని - అని ఒక అభిప్రాయం ఉండేది నాకు. మీరు మీ మీ ఆయుధాలతో సమాజాన్ని కొత్తగానయినా చక్కటి బాటలో నడిపిస్తున్నారు. అందుకు గురువుగారైన మీకు - మీ అనుమతి లేకుండానే - మీ శిష్యుడిగా ప్రకటించుకుంటున్నాను.

జె. శ్రీనివాసరెడ్డి అనే మొద్దు శీను, ఖైదీ నంబరు 405, మహానది బ్లాక్, చర్లపల్లి

(గత సంచిక తరువాయి)

8

చెడిపోవడానికి, మారడానికి తేడా ఉంది. మారడం కొండొకచో చెడిపోవడం కాదు. అయితే మార్పు 'చెడు'గా కొందరికి తోచవచ్చు. దరిమిలాను మార్పు చెడుగానూ పరిణమించవచ్చు.

పంచె వదిలి పాంటు వేసుకోవడం మార్పు. పాలు మాని విస్కీ తాగడం చెడిపోవడం. అయితే ఒకరికి విస్కీ మేలూ చేయవచ్చు. అలాగే పాంటు కీడూ చేయవచ్చు. అది ఆ క్షణాన అనిపించదు. కోటు ఇంగ్లీషువాడికి అవసరం. గోచీ భారతీయుడికి చాలు. అది పేదరికం కాదు.

గంభీరమయిన నియతి. ఇదే భగవాన్ రమణమహర్షి, మహాత్మాగాంధీ ఆచరణలో ఆదర్శంగా చేసి చూపారు.

ఆ రోజుల్లో ఏవియన్ కాలెజి ప్రిన్సిపాల్ పార్థసారధిగారు. ఆయన్ని కలిసి ఎలా ఒప్పించాడో వెంకటాచలం ప్రైవేటుగా ఇంటర్మీడియెట్ పరీక్షకు తిరుమలచేత వ్రాయించే ఏర్పాటు చేశాడు. లెక్కలు, ఫిజిక్స్, కెమిస్ట్రీ గ్రూపు. లాబెరెటరీ అవసరం ఉంది. ఆ అవసరాన్ని మాత్రం కాలేజీ తీర్చేటట్టు చేశాడు. ఆ విధంగా పద్మనాభంలో కుర్రాడు ఉన్న చోటనే ఉంటూ చదువుకునే అవకాశం కలిగింది.

చిన తిరుమలాచార్యులు గుండూ, పిలకా కాలేజీలో ఉన్న ఆ కాస్త సమయంలోనే ప్రచారంలోకి వచ్చింది. ఆ రోజుల్లోనే పట్నం వచ్చాక, తండ్రికి చెప్పకుండా మొదటిసారి షర్టు తొడుక్కున్నాడు. అచ్చమయిన పొందూరు ఖద్దరుతో ఫిల్టుపెట్టి పొడుగు చేతుల చొక్కాలు కుట్టించాడు వెంకటాచలం. గోధుమరంగు పంచె, గోధుమరంగు షర్టుతో పిలకా, నుదుటిన ధగధగా మెరిసే నామాలతో చిన తిరుమలాచార్యులు విద్యార్థిలాగా కాదు, వివేక చూడామణిలాగా కనిపించాడు. నలుగురూ ఆరు రోజుల్లో గ్రహించాల్సిన విషయాన్ని తిరుమల ఒక్కరోజులోనే గ్రహించేవాడు. పద్మనాభం నుంచి పట్నం రావడానికి తండ్రిగారి అయిష్టత, అయ్యే శ్రమ, తప్పనిసరిగా రావాల్సిన అగత్యం అన్నీ తిరుమల మేధస్సుని అవసరం మేరకి మరింత పదును చేశాయి.

ఆ రోజుల్లోనే తిరుమల కొచ్చిన్ కేఫ్‌లో రవ్వదోసె రుచిమరిగాడు. ఏసుప్రభువుకి నివేదిస్తున్నంత భక్తితో జయవాణి ప్లేటులో అందించే కేకుల రుచికి అలవాటుపడ్డాడు. ఆ రోజుల్లోనే వెంకటాచలంతో అక్కినేని 'దేవదాసు', రాడ్ స్టిగర్ 'ఎక్రాస్ ది బ్రిడ్జి', దిలీప్ కుమార్ 'మధుమతి' చూశాడు. పెద్దమనిషి అయిన నవనీతానికి పట్టుపరికిణీ కొని తెచ్చాడు. ఆండాళ్ళుకి వెండి పట్టీలు కొన్నాడు.

ఆరోజుల్లో తిరుమల మనస్సు ఎలా ఉంది? విద్యుత్తుతో పదునెక్కిన అయస్కాంతంలాగా ఉంది. అయిస్కాంతం తుప్పుపట్టిన ఇనుపముక్కనీ దగ్గరికి లాక్కుంటుంది. మెరుగు పెట్టిన ఇనుమునీ తనవైపు తిప్పుకుంటుంది. ప్రస్తుతం తుప్పుపట్టిన ఇనుపముక్కలేవీ ఈ అయిస్కాంతంవైపు రాలేదు. ఓ కొత్త ప్రపంచంవైపు అతని మనస్సు ఆవిష్కృతమయింది. ఆ ప్రపంచాన్ని బాగా ఔపోశన పట్టేస్తున్నాడు. పోగొట్టుకున్న వయస్సుని విషయ పరిజ్ఞానంతో భర్తీ చేసుకుంటున్నాడు. అతనికి వెంకటాచలం మార్గదర్శి. గాడ్‌ఫాదర్.

వెంకటాచలానికి చిన తిరుమల ప్రొఫెసర్ హిగ్గిన్స్‌కి దొరికిన ఎలిజా డూ లిటిల్‌లాంటివాడు. వెంకటాచలం జీవితంలో విచ్చలవిడితనం ఉంది, అవ్యవస్థ ఉంది, ఎవరికీ సంజాయిషీ చెప్పుకోనక్కరలేని వెర్రి స్వేచ్ఛ ఉంది. అవినీతి ఉంది. కానీ విచిత్రంగా చినతిరుమలాచార్యులు అతనికో గొప్ప లక్ష్యాన్నిచ్చాడు. ఒక విచిత్రమయిన ఛాలెంజ్ నిచ్చాడు. ఒకరి సమక్షంలో మరొకరు స్ఫూర్తిని పంచుకుంటున్నారు. జయవాణికి ఇప్పుడు వెంకటాచలం కొత్త గ్లామర్‌తో కనిపించాడు. చిన తిరుమల ఇంటర్మీడియట్ పరీక్షలు వ్రాసే సమయానికి జయవాణికి నెలతప్పింది.

సుభద్రాచార్యులవారు మాత్రం జీవితంలో ఓ అపశ్రుతిని అలవాటు చేసుకుంటున్నారు. కులధర్మానికీ, సనాతన సంప్రదాయానికీ తన తరంతో తెరపడబోతున్నదనే ఆలోచన ఆయన్ని అతలాకుతలం చేస్తున్నది. కొడుకు మనస్సులో పడే హింసని అర్థం చేసుకోగల వ్యక్తి రుక్మిణమ్మ ఒక్కరే. ఆమె రెండు తరాల వైభవాన్ని చూసిన ఇల్లాలు. కాగా, స్వధర్మ నిర్వహణ అనే ఆయుధంతో భర్త ఎలా ఆత్మార్పణ చేసి తన బిడ్డని బ్రతికించుకున్నదీ స్వయంగా చూసిన ఇల్లాలు. ఈ లోకంలో జరిగే ఏ అనర్థానికయినా మూలకారణం ఏమిటి? మనిషి స్వధర్మాన్ని మరిచిపోవడమే. తండ్రి కళ్ళముందే కొడుకు మరణిస్తే పాలించే రాజు ధర్మ నిర్వహణలో అపశ్రుతి ఉన్నదని నిలదీసిన సంస్కృతి ఇది. ఈ ఆలోచనలు ఇప్పుడు మౌఢ్యానికి ప్రతీకలని నిరసించే తెలివయిన తరం తోసుకువస్తోంది. తన కొడుకు ఆ తరానికి దత్తమయిపోతున్నాడే అని ఆచార్యులవారి మథన.

వరదమ్మకి మాత్రం కొడుకులో అతి త్వరితంగా తోసుకువస్తున్న విలక్షణమయిన పరిణామం ముచ్చటగా ఉంది. "మావాడు ఇంగ్లీషు మాట్లాడుతాడు"

"మావాడికి బంగారు పతకం ఇచ్చారు" అని చెప్పుకోవడం ఆ తల్లికి గర్వం. శ్రీకూర్మం అనే చిన్న నూతిలోనుంచి విశాలమయిన సరస్సులోకి దూకిన కప్పపిల్ల వరదమ్మ.

ఇది సదాచారానికి సాయంకాలం. సంస్కృతికి ఆటవిడుపు మనోవికాసం 'కొత్త'ని జుర్రుకోవాలని చూస్తోంది. సంప్రదాయం 'పాత'ని భద్రపరచాలని ఆరాటపడుతోంది.

ఇదే సందర్భంలో అదే ఊరు మొగిలో నిశ్శబ్దంగా మరో విప్లవం ప్రారంభమవుతోంది.

కుమ్మరి పని చేసుకు బతికే సానయ్య తొమ్మిదేళ్ళ కొడుకు కూర్మయ్య మనస్సులో కొత్త ఆలోచనలు పరుగులు తీస్తున్నాయి.

నాన్న తీర్చిదిద్దే బొమ్మలకింద వంకరటింకరగా అక్షరాలు రాసేవాడు కూర్మయ్య బొమ్మని కాల్చి, ఆవంలోంచి తీశాక అందమయిన బొమ్మకింద అర్థంలేని గీతలు చూసి ఓ రోజు కుమ్మరి ఇరుసుచుట్టూ తరిమి తరిమి చింతకొమ్మతో చావబాదాడు సానయ్య కొడుకుని.

ఆ ఊళ్ళో చిన్న పోలీస్ స్టేషన్. దాని హెడ్డు పేరు కొడుకుల అవతారం. పెద్ద బొజ్జ, నుదిటిన చిన్నతనంలోనే వాతం నొప్పులకి కాల్చిన మచ్చ. కడుపు కిందకి జారిపోతున్న బెల్టూ, అవతారం కంటే ముందు అరఫర్లాంగు ప్రయాణం చేసి వచ్చే చుట్టకంపూ ఇదీ ఆ అవతారం. మాట ఖంగుమనేది. అయితే మాట అవసరమయిన దానికంటే సాగిపోయేది. మడతలు పడిపోయేది. విపరీతమయిన నత్తి. ఎప్పుడు నియమం తప్పక కాపుసారాయే తాగేవాడు అవతారం. ఆ ఊళ్ళో, చుట్టుపక్కలా అవతారానికి చాలామంచి పేరుంది. నిఖార్సయిన దైవభక్తుడు. విశాలమయిన నుదురుమీద ఎప్పుడూ విబూది నిలిచేది.

ఒకరోజు సానయ్య కొడుకుని వెంట తరుముతూండగా, సరుగుడు తోపు దాటి పరుగున వచ్చి అవతారం సైకిలు కింద పడిపోయాడు కూర్మయ్య. సైకిలాపి, దిగి కుర్రాడిని అమాంతం ఎత్తేసుకున్నాడు అవతారం. మరి సైకిలు కింద పడినందుకే ఆనందపడిపోయాడు కూర్మయ్య. ఆ విధంగా తండ్రి తాపులు తప్పినందుకు.

"ఎందుకురా, గుంటడ్నీ బాదుతున్నావు లంజకొడకా" అని ముద్దుగా పలకరించాడు అవతారం.

"నాను కట్టపడి సేత్తున్న బొమ్మల్నీ ఈ ఎదవ నంజికొడుకు చెడదొబ్బుతున్నాడు బాబూ" అన్నాడు సానయ్య.

ఆ విధంగా ఆవంలోకి దిగి, బొమ్మలమీద రాతల్ని చూశాడు అవతారం. చూసి నిర్ఘాంతపోయాడు. కృష్ణుడి బొమ్మకింద 'శీ కిష్ణుడు' అన్న అక్షరాలు తెలుస్తున్నాయి. పార్వతి బొమ్మకింద 'దేవి' అని తెలుస్తోంది.

"అమ్మ నాకొడకా! ఎక్కడ పట్టావురా ఈ సదువు?" అన్నాడు అవతారం కితకితలు పెట్టినట్టు నవ్వుతూ.

ఏడుస్తూనే కూర్మయ్య గుడిసెలోకి పరుగెత్తి, చిరిగిపోయిన పాతకాలండరు తెచ్చాడు. కాలెండరు కాగితాలమీద బొమ్మలకింద అక్షరాల్ని చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు అవతారం. సానయ్యా తెల్లబోయాడు.

"ఒరే సానయ్యా ఈ నంజికొడుకు సామాన్యుడు కాదురా! నువ్వు దేవుడు బొమ్మల్ని మనస్సులో ఊహించుకుని చేస్తున్నావు. ఈడీ అక్షరాల్ని మనస్సులోకి ఎక్కించుకుంటున్నాడు. ఈ బొమ్మని నువ్వు చేశావు. ఆడు బొమ్మకి పేరెట్టాడు" అన్నాడు అవతారం.

ఈ మాటల్ని విన్న తల్లి, ముత్తి లబోదిబోమంటూ వచ్చింది "ఓర్నాయనో నా కొడుకుని సదువు సెప్పి ఎవరో సెడిపేత్తన్నారు" అంటూ.

పెళ్ళాన్ని పెఢీల్మని కొట్టాడు సానయ్య. ఆ దెబ్బకి ముత్తి సరాసరి మట్టిముద్దమీద పడి అతుక్కుపోయింది.

"ఏటి బాబూ! ఈ బుడతడికి సెప్పకుండానే సదువొచ్చిందా?" అన్నాడు.

"అవున్రా! ఈడు అక్షరాల్ని చూసి రాసేశాడు" అన్నాడు అవతారం.

చటుక్కున సానయ్య అవతారం కాళ్ళమీద పడిపోయాడు. "అయితే ఆడికి తమరు సదువులు సెప్పండి. బాబూ! తమకి ఏదిచ్చుకోమంటే అదిచ్చుకుంటాను" అన్నాడు.

ఈ మాటకి కూర్మయ్య ఆశ్చర్యపోయాడు. కొడుకుల అవతారమూ ఆశ్చర్యపోయాడు.

"రోజుకో సారాకాయి యిచ్చుకోరా, తొత్తుకొడకా" అని సైకిలు దిగాడు. కూర్మయ్యని పిలిచి, వాడి అయ్య చేసిన శివుడి బొమ్మకీ, కిష్టుడి బొమ్మకీ దండం పెట్టించాడు.

"నా కాళ్ళకి దండమెట్టరా పాకీ నా కొడకా! నేను నీ గురువుని" అన్నాడు.

చాలా భక్తిగా, మనఃపూర్వకంగా అవతారం పాదాలమీద తల ఆనించి నమస్కారం చేశాడు కూర్మయ్య. సానయ్య ముఖం విప్పపువ్వులాగా విచ్చుకుంది. మట్టిముద్ద సాపుచేసి, వేపపుల్ల అవతారం. "సాయంకాలానికి ఈ అరక్షరాలూ రాసి చూపించరా" అనేసి నవ్వుతూ సైకిలెక్కేశాడు.

మధ్యాహ్నం బీటు పూర్తి చేసుకుని వచ్చేసరికి పోలీస్ స్టేషన్ గేటు దగ్గర నిలబడి ఉన్నాడు కూర్మయ్య. వాడిని చూసి, "ఏరా ఇక్కడున్నావు? మళ్ళీ మీ అయ్య నిన్ను పీకాడా?" అన్నాడు.

"తమరోసారి ఆవం దగ్గరికి రావాలయ్యా" అన్నాడు కూర్మయ్య.

కంగారుగా కుర్రాడిని సైకిలెక్కించుకుని హడావుడిగా తొక్కాడు అవతారం. ఆవం దగ్గరకి వస్తూంటేనే కేకలూ, అరుపులూ వినిపిస్తున్నాయి. మధ్యాహ్నమే మందు కొట్టేశాడు సానయ్య. బంకమట్టిమీద కళ్ళం చుట్టూ తిరుగుతూ గెంతులేస్తున్నాడు.

"ఇయాల నీకేటయిందిరా, నంజికొడకా?" అని సైకిలు దిగాడు.

అవతారాన్ని చూస్తూనే కళ్ళంలోంచి దూకాడు సానయ్య. "బాబూ! ఇయాళ నా కులపెద్దలు సారగాని కెల్లిపోతారు. తమరు నా కొడుకుని గొప్పోణ్ని సేసేశారు. ఇదిగోబాబూ, మీ సారాకాయ" అన్నాడు.

ముత్తి నవ్వుతోంది. ఇప్పుడు చూశాడు సానయ్య ఆనందానికి కారణం. సానయ్య కుమ్మరికొట్టంలో తడిసిన మట్టి కనిపించిన మేరకి ఓనమాలు నిండిపోయాయి. కుమ్మిన మట్టిలో ఓనమాలు నలిగిపోయాయి. సానయ్య కాళ్ళకి ఓనమాలు అతుక్కుని వేలాడుతున్నాయి. దూరంగా నిలబడిన కూర్మయ్య ముఖంలో తెలీని వెలుగు కనిపిస్తోంది. సగం రోజుకే ఓనమాలను దిద్ది అక్షరాలకి అలంకారం చేసేశాడు కూర్మయ్య.

అవతారం నిర్ఘాంతపోయాడు. చేతిలో సారాకాయ ఎత్తి గటగటా తాగేశాడు.

"అమ్మ నాకొడకా! నువ్వు మామూలు మడిసివి కాదురా! కలెక్టరయిపోతావు" అని కూర్మయ్య వీపు ఫెడీల్మని చరిచాడు.

సానయ్య ఆనందంతో, గర్వంతో ఊగిపోయాడు. ఆ తర్వాత ఆరు నెలల్లో పెద్ద బాలశిక్ష సుమతీ శతకానికి వచ్చేశాడు కూర్మయ్య. ఇంగ్లీషు నాలుగు బడులూ కేవలం నాలుగురోజుల్లో వొడిసి పట్టుకున్నాడు. పట్నం నుంచి పలకా, బలపం కొనితెచ్చాడు అవతారం.

మొదటిరోజు దండంపెట్టి శివుడూ, కిష్టుడూ అలా తెల్లబోయి చూస్తూనే ఉన్నారు. రోజూ భక్తిగా అవతారం కాళ్ళకి తలమోపి దండం పెడుతూనే ఉన్నాడు కూర్మయ్య.

మరో ఏడాదికి కుర్రాడికి చదువు చెప్పడానికి తను తడువుకోవలసిన పరిస్థితి వచ్చింది అవతారానికి.

పద్మనాభంలో రెండు విప్లవాలు జరుగుతున్నాయి. ఓ కొడుకు చదువు సంప్రదాయానికి దూరమవుతున్నాడని తండ్రిని కష్టపెడుతోంది. మరో కొడుకు చదువు మట్టిపిసుక్కునే స్థితినుంచి ముందుకు పోతున్నాడని తండ్రి గర్వపడేటట్టు చేస్తోంది.

తండ్రుల జీవితాల్లో సాయంకాలం ప్రారంభమవుతోందేమో. కానీ కొడుకుల జీవికలకు అది మిలమిలలాడే సూర్యోదయం.

9

రేవిడి ఫిర్కా రెవిన్యూ ఇన్స్పెక్టరు వడ్లమాని కామేశ్వరరావు. సన్నగా రివటలాగా ఉండేవాడు కదిపితే గడగడా మాట్లాడే స్వభావం. మొదట్నుంచీ తనేం చెయ్యాలో స్పష్టంగా మనస్సులో ఓ పథకం ఉన్న మనిషి. కాగా నాటకాలంటేనూ, సంగీతమంటేనూ తగని పిచ్చి. ఏ సమస్యకయినా తనదయిన అడ్డత్రోవని మనస్సులోనూ, జీవితంలోనూ సిద్ధం చేసుకున్న మనిషి.

ఓ రోజు కొడుకుల అవతారం తన సైకిలుని కామేశ్వరరావు సైకిలుకి అడ్డంపెట్టి కేరేజి మీద కూర్చున్న కూర్మయ్యని పరిచయం చేశాడు.

"ఈ నంజికొడుకు అసాధ్యుడులాగున్నాడు. నా దగ్గరున్న చదువంతా ఆరునెలలు తిరక్కుండా లాగేశాడు. ఇంక చెప్పలేనంటే నా పరువుపోతుంది. ఈడ్ని నా దగ్గర్నుంచి తప్పించేసి పుణ్యం కట్టుకో, మామా!" అన్నాడు.

కామేశ్వరరావు లౌక్యుడు. రెవిన్యూ మనిషి. నాగిన్ పాటని నాలుగురోజుల్లో బుల్ బుల్ మీద వాయించేసిన అసాధ్యుడు. మాట వినీ వినగానే సమస్యకి పరిష్కారం దొరికిపోయింది.

"ఒరే, అబ్బాయీ నా సైకిలు మీద కూర్చోరా" అన్నాడు వెంటనే. తన సైకిలు దిగపోయినందుకు గుండెలమీదనుంచి కుంపటి దిగిపోయినంత ఆనందించేశాడు అవతారం.

కామేశ్వరరావు కూర్మయ్యని కుంతీనాథస్వామి గుడి దక్షిణ గుమ్మం దగ్గర ఆపాడు స్వాతంత్ర్యదినోత్సవంనాటి నెహ్రూగారి ఉపన్యాసాన్ని భట్టీయం వేస్తున్నాడు చిన తిరుమల.

"ఒరే పంతులూ" అని మెల్లగా పిలిచాడు.

చిన తిరుమల ఆగాడు. "ఈ కుర్రాడు కుమ్మరి సానయ్య కొడుకు. చదువుమీద ఇంట్రస్టు చూపిస్తున్నాడు. వీడికి కొంచెం సాయం చెయ్యి" అని అప్పగించాడు.

కూర్మయ్యని చూశాడు. మట్టికొట్టుకుపోయిన లాగూ, చెవులకి వెండిపోగులూ తుప్పతలా అయినా వీటన్నిటి మధ్యా కొట్టొచ్చినట్టు కనిపించిన అంశం ఒకటుంది. ఆకలితో అన్నీ నమిలి మింగెయ్యాలని ఎదురుచూసే కళ్ళు. ఆ కళ్ళు తిరుమలకి తెలుసు. ఒకప్పుడు తన కళ్ళూ ఆ పనే చేశాయి. ఒకప్పుడు తనూ అలాంటి ఆత్రుతనే చూపించాడు. ఈ కుర్రాడు కొండని ఎక్కే మొదటి దశలో ఉన్నాడు. తను రెండో దశలో ఎగబ్రాగుతున్నాడు.

"నీ పేరేంటి?"

"కూర్మయ్య."

"కొండ ఇరవైమూడో మెట్టు పక్కన ముళ్ళపొద ఉంది. అక్కడికి పద, పదినిమిషాల్లో వస్తాను" అన్నాడు.

రెవిన్యూ డిపార్టుమెంటులో ఏ ఫైలు ఎక్కడికి చేరాలో అక్కడికి చేర్చడం కూడా బాధ్యతే కొత్త గురువుని కుర్రాడికి అప్పగించి తను తప్పుకున్నాడు కామేశ్వరరావు.

తన ముత్తాత ఎవరిని చూసి దాదాపు 50 ఏళ్ళ క్రితం ఊరొదిలిపోయాడో, అలాంటి మరొకడికి విద్యాదానం ప్రారంభించాడు మునిమనవడు. సంకెళ్ళు తెగిపోతున్నాయి. జీవితంలో చాలా ముడులు విడిపోతున్నాయి.

పద్మనాభానికి దాదాపు నాలుగైదు కిలోమీటర్ల దూరంలో రెడ్డిపల్లి. ఆ రోజుల్లో జైత్రయాత్ర సాగిస్తూ శ్రీకృష్ణదేవరాయలు పాతించిన ('పొట్నూరికి సమీపమున' అని రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు ఒక పద్యంలో ఉదహరించిన) దిగ్విజయస్థంభం ఇప్పటికి పెద్ద చెరువు పక్కన ఉంది. ప్రస్తుతం గేదెలు వీపు గోక్కోడానికి, కుర్రాళ్ళు కూర్చుని బీడీ కాల్చుకోడానికి, గవర్నమెంటు ఏడాదికోసారి పేపర్లో గొప్పలు చెప్పుకోడానికీ అది ఉపయోగిస్తోంది.

పద్మనాభం, రెడ్డిపల్లి దాదాపు కలిసే ఉన్న ఊళ్ళు. మధ్యలో రోడ్డుకి ఇటూఅటూ మామిడితోపులూ, నేలని ఒరుసుకుంటూ జీడిచెట్లూ. ఊరికి కాస్త దూరంగా రోడ్డుపక్క మేదరి చింతాలు పాక ఉండేది. వాడికి గొప్ప అనాకారి పెళ్ళాం, యౌవనం విరగబడేంతగా శరీరం వొంపులు తిరిగిన కూతురు చిత్తి. వెదురుబుట్టల్నీ, చేటల్నీ, జంగిడీలనీ ఊళ్ళోకి తెచ్చి అమ్మేది. దాని గొంతు కోకిల కూసినట్టుండేది. నల్లగా మెరిసే రంగు. చాలీచాలని జాకెట్టు, పొట్టిపరికిణీ, స్థనాలమధ్య కూరుకుపోయిన వల్లెవాటూ. దాని గొంతు వినగానే దాన్ని చూడడానికి ఆడంగులే వీధి గుమ్మంలోకి వచ్చేసేవారు.

మగాళ్ళయితే తడిక విసినకర్రల్నీ, చదరల్నీ అక్కరలేకపోయినా, అరగంట బేరం చేసికొనేవారు. ఆ రోజుల్లో ప్రతీ ఇంటినిండా నాలుగయిదు చేటలూ, కనీసం పది పన్నెండు విసనకర్రలూ ఉండేవి. చిత్తి రెండు వీధులు తిరిగేసరికే సరుకు అయిపోయేది. కానీ రెండు వీధులు తిరగడానికి రోజంతా సరిపోయేది. కారణం ఆ తర్వాత చిత్తిని ఎవడో మగాడు ఏదో తుప్పచాటుకి లాక్కుపోయేవాడు.

ఆ రోజుల్లోనే భూపతిరాజు ఉన్నట్టుండి బుద్ధిమంతుడయిపోయాడు. స్నేహితులకి దొరక్కుండా తిరిగాడు. కారణం చాలా రోజులవరకూ చాలామందికి అర్ధంకాలేదు. బుల్లిరాజుగారూ ఈ విషయం అంతగా పట్టించుకోలేదు. కానీ ఓ రోజు భార్య బుచ్చియ్యమ్మ భర్తదృష్టికి ఓ విచిత్రమయిన విషయాన్ని తీసుకొచ్చింది.

"కుర్రాడు నానాటికీ చిక్కిపోతున్నాడు, గుర్తుపట్టారా?" అంది.

"ఎందుకంటావు?"

"అది మీరు తెలుసుకోవాలి."

వెంటనే కత్తి గవర్రాజుని ఆ పనికి పురమాయించారు బుల్లిరాజుగారు.

భూపతిరాజు హయాంలో వారానికి నాలుగురోజులయినా దక్కే విస్కీ ఈ మధ్య దక్కడంలేదు గవర్రాజుకి. చిన్నరాజు మరీ నల్లపూసయిపోయాడు. తనకి కడుపు రగిలిపోతోంది. కానీ కస్సుమంటే రాజు మీదపడి కరిచేస్తాడు. మనుషుల్ని పెట్టి కొట్టించినా ఆశ్చర్యంలేదు. అందుకని కిక్కురుమనకుండా ఊరుకున్నాడు.

ఎప్పుడైతే బుల్లిరాజుగారి ఆజ్ఞ అయిందో, కత్తి గవర్రాజు పులి అయిపోయాడు. పాపం, భూపతిరాజుకి పౌరుషం, పొగరూ ఉన్నాయి కానీ, దాపరికం లౌక్యం బొత్తిగా లేవు. కాగా వయస్సులో మిసమిసలాడే చిన్నరాజుగారి తన తొడకింద తొక్కిపెట్టేసింది మేదరి చిత్తి. కడిమిశెట్టి పెద అప్పన్నదొర లారీ షెడ్డులో దానితో సరసం నెరపేవాడు భూపతిరాజు దాదాపు ప్రతిరోజూ.

విషయం తెలిసి బుసలు కొట్టాడు బుల్లిరాజుగారు. అనుమానం వచ్చి, ఎందుకయినా మంచిదని పట్నం డాక్టరుచేత పరీక్ష చేయించగా తేలిన విషయం భూపతిరాజుగారికి సుఖవ్యాధి స్థిరపడిందని. ఆ మధ్యాహ్నం ఎద్దుల మెడకి కట్టే గజ్జెలపట్టీతో ఇంటి ఆవరణంతా పరుగెత్తించి కొడుకుని చావబాదాడు బుల్లిరాజు. బుచ్చియ్యమ్మ భర్త ఉద్రేకాన్ని చూసి, బిడ్డ చచ్చిపోతాడేమోనై హడలెత్తిపోయింది. కత్తి గవర్రాజయితే భయపడిపోయి ఊళ్ళోంచి పారిపోయాడు.

సరిగ్గా ఆ సమయంలో శిస్తు వసూలుకి రాజుగారి బంగళాముందు సైకిలు స్టాండువేశాడు వడ్లమాని కామేశ్వరరావు. రెవిన్యూ ఇన్స్పెక్టరుగారంటే బుల్లిరాజుగారికి గౌరవం ఉంది. ఆ మర్యాద కామేశ్వరరావుకీ తెలుసు. ధైర్యం చేసి ఆయన రాజుగారికి అడ్డం పడ్డాడు. "సుఖపడటం తెలిసినవాడికి బాగుపడటం తేలికపోదు. అబ్బాయిగారి సంగతి నాకొదిలెయ్యండి. తమరు నెమ్మది పడండి" అని చేతిలో పట్టీలాక్కున్నాడు.

బుల్లిరాజుగారికి ఏడుపొచ్చేసింది. గజ్జెలు గుచ్చుకుని భూపతిరాజుగారి వీపు రక్తం చిమ్ముతోంది. జీతగాళ్ళు కుర్రాడిని తప్పించేశారు.

"కుర్రాడి సంగతి నాకొదిలెయ్యండి. మూడేళ్ళు తిరక్కుండా చాకులాంటి మనిషిని మీ ముందు నిలబెడతాను" అన్నాడు.

అంత బాధలోనూ ఆశ్చర్యపడ్డారు బుల్లిరాజుగారు. "ఎలా?" ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం కామేశ్వరరావు దగ్గరా లేదు. కానీ ప్రతి సమస్యకీ ఏదో పరిష్కారం ఉండక తప్పదని తెలుసు. చేసేది రేవిడి ఫిర్కా పనయినా ఆయన ఉండేది కోరుకొండ సైనిక స్కూలులో. అప్పట్లో సైనికస్కూలు ప్రిన్సిపాల్ హెచ్.ఎస్.నాగపాల్. నేపాలీ మనిషి, రాజ్‌పుటానా రైఫిల్స్ నుంచి వచ్చినవాడు. లావుగా పొట్టిగా, పెద్దమీసాలతో పిడుగులాగా ఉండేవాడు. అతనికి భూపతిరాజు పితూరీ గురించి చెప్పాడు. కథ వింటూనే పగలబడి నవ్వాడు నాగపాల్. అతనికి బాగా నచ్చిన విషయం ఓ మేదరి అమ్మాయి ఓ కుర్రాడిని లొంగదీయడం. ఆరోగ్యం బాగుపడ్డాక స్కూలులో చేర్చుకోడానికి అంగీకరించాడు ఆ విధంగా భూపతిరాజుగారి జీవితం ఈసారి చాలా అందమయిన మలుపు తిరిగింది.

ఏతావాతా, పద్మనాభంలో రెండు జీవితాలకి అపురూపమయిన మలుపు తిప్పాడు వడ్లమాని కామేశ్వరరావు. ఇది కేవలం మలుపు మాత్రమే. ఆ తర్వాత రాజమార్గంలో చాలా చెట్లు నాటాడు. ప్రయాణం చాలా సుగమం చేశాడు. అది తర్వాతి విషయం.

చిన తిరుమలాచార్యులు యూనివర్సిటీకి ఫస్టు రావడం ఎవరిమాట ఎలా ఉన్నా, వెంకటాచలాన్ని ఆశ్చర్యపరచలేదు. బాధ్యత లక్ష్యాన్ని భారం చేస్తుంది. ఆసక్తి లక్ష్యాన్ని పదును పెడుతుంది. తిరుమలకి చదువు బాధ్యత కాదు అవకాశం. అవసరం కాదు, అలంకారం. 'అనురాగము లేక సుజ్ఞానము రాదు' అన్నారు త్యాగరాజస్వామి. ఆ అనురాగాన్ని నూటికి నూరుపాళ్ళూ చదువుమీద పెంచుకున్నవాడు చినతిరుమలాచార్యులు.

ఇక తరువాతి కథ ఏమిటి? ఆ ఇంట్లో మన ప్రళయాన్ని సృష్టించడం వెంకటాచలానికి ఇష్టంలేదు. ఇక మీదట జరగాల్సిన చదువు ఇంతక్రితం జరిగిన చదువులాంటిదికాదు. ప్రైవేటుగా, పద్మనాభంలో ఉంటూ సాగించేదికాదు. అయితే సులువుగా తన పట్టుని వదిలిపెట్టే రకం కాదు. వెంకటాచలం, జయవాణి ముందుగానే హెచ్చరిక కూడా చేసి, అతని పశ్చాత్తాపాన్ని గుర్తుచేసింది.

ఈతరానివాడు నీళ్ళల్లో పడితే తపతపా కొట్టుకుంటాడు. రెండోసారి నీళ్ళ గురించి ఆలోచించడు. ఈత గురించి ఆలోచిస్తాడు. ఈతని సాధించలేకపోతే నీళ్ళకి దూరంగా ఉంటాడు. ధీరుడయితే భర్తృహరి భాషలో విఘ్ననిహన్యమానుడవుతాడు.

మొదట ఓ ఫోటోగ్రాఫరు విశాఖపట్నం నుంచి సైకిలు మీద చినతిరుమలాచార్యుల్ని వెదుక్కుంటూ వచ్చాడు. యూనివర్సిటీ ఫస్టు వచ్చిన కుర్రాడి ఫోటో పేపర్లో వెయ్యాలి. వరదమ్మ గర్వపడిపోయింది. పెళ్ళిలో తన తండ్రి పెట్టిన జరీ పంచె, ఉత్తరీయం తీసి కొడుక్కి ఇచ్చింది.

పంచె, ఉత్తరీయం, ఊర్ధ్వపుండ్రాలూ, యజ్ఞోపవీతం, శిఖతో ఎదురుగ్గా నిలబడిన కుర్రాడిని చూసి ఇంకా కెమెరా సవరించుకుంటున్నాడు ఫోటోగ్రాఫరు. "ఈ గుడిలో పూజారివా, బాబూ?" అన్నాడు.

వరదమ్మ, రుక్మిణమ్మ నవ్వారు. "ఫస్టొచ్చిన కుర్రాడు నీకేమవుతాడు?" అనడిగాడు సరదాగా.

వరదమ్మ, రుక్మిణమ్మ నవ్వారు.

"నేనే ఆ కుర్రాడ్ని" అన్నాడు తిరుమల.

అంతే చేతిలో కెమెరా దాదాపు జారిపోయింది. కంగారుపడిపోయాడు ఫొటోగ్రాఫరు. ఏం చెప్పాలో, ఏం చెయ్యాలో తెలీక, ఏదో పని ఉన్నట్టు గుడి బయటకు నడిచి, ఫోటో తీయకుండానే పట్నం పారిపోయాడు.

సాయంకాలం వెంకటాచలంతో చెప్పి నవ్వుకున్నారు సుభద్రాచార్యులు.

"చదువయేది, కాకపోయేది గుండూ, పిలకా చేస్తే తీయడానికి వీల్లేదు తిరుమల" అన్నాడు వెంకటాచలం. ఆ క్షణంలోనే చదువయేది, కాకపోయేది పిలక తీసెయ్యాలని గట్టి నిర్ణయానికి వచ్చాడు తిరుమల. ఫోటోగ్రాఫరుకి ఆ సాయంకాలమే రెండు వందలు చదివించుకున్నాడు వెంకటాచలం.

మరో నెలరోజులకి జోథ్‌పూర్ సూటు వేసుకున్న మరొకాయన కుంతీపద్మనాభస్వామి ఆలయానికి వచ్చాడు. ఆలయం గురించి విని, స్వామి దర్శనానికి వచ్చానన్నాడు. దేవుడి దర్శనం అయిపోయినా, ఆలయం అరుగుమీద కూర్చున్నాడు. కొబ్బరికాయ పూర్తిగా తిను. తిరుమల గురించి వాకబు చేశాడు. చదువు విషయం తెలిసి, ఫిజిక్స్‌లో అతి సులువుగా సమాధానం చెప్పగల అయిదరు ప్రశ్నలు వేశాడు. అన్నిటికీ కుర్రాడు అద్భుతంగా సమాధానం చెప్పడాన్ని సుభద్రాచార్యులుగారు, వరదమ్మ, రుక్మిణమ్మ, కైకవశి గమనించారు.

నవనీతం అబ్బురంగా రఘోత్తమరావుగారి ముందు ఓ పెడ అరటిపళ్ళు ఉంచింది. తను మద్రాసు ఐ.ఐ.టి.లో ఫిజిక్స్ బోధిస్తున్నట్టు చెప్పాడు.

మరో గంటసేపు అక్కడ గడిపి "ఇంత తెలివయిన కుర్రాడు ఈ మారుమూల గ్రామంలో ఉండిపోవడం దురదృష్టం మీకు కాదు, చదువుకి" అనేసి వెళ్ళిపోయాడు.

అప్పుడే, ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ తన బిడ్డ ఈ మారుమూల ఉండకూడదని వరదమ్మ మనసులో నిర్ణయించుకుంది. ఆ రాత్రి జానీవాకర్ స్కాచ్ విస్కీ పార్టీని సమర్పించుకున్నాడు డాక్టర్ రఘోత్తమరావుగారికి వెంకటాచలం.

పద్మనాభస్వామి ఇరవైమూడో మెట్టు దగ్గర విద్యాదానం సాగుతోంది కూర్మయ్యకి.

జయవాణి విక్టోరియాని ప్రసవించింది.

భూపతిరాజుని కోరుకొండ సైనిక్ స్కూలులో వదిలివచ్చాడు బుల్లిరాజుగారు. నాలుగు కుంచాల ధాన్యం. పన్నెండు రూపాయలూ చింతాలుకి ఇచ్చి రాత్రికి రాత్రి ఊరు ఖాళీ చేయించేశారు బుల్లిరాజుగారు. వాళ్ళు అటువెళ్ళగానే, చింతాలు గుడిసెకి నిప్పంటించేశారు. ఊళ్ళో అందరికీ తెలుసు చింతాలు ఎందుకు ఊరొదిలి వెళ్ళాల్సివచ్చిందో. అయినా అది రాజుగారి రహస్యం.

ఆ సంవత్సరం సెప్టెంబరు నెలలో వైష్ణవ శ్రీకృష్ణ జయంతి ఆదివారం పడింది. మూడు గంటలనుంచే మూలవరులకి పూజలు పూర్తిచేసి ద్వయమంత్రపారాయణం మొదలు పెట్టారు సుభద్రాచార్యులుగారు.

ఉన్నట్టుండి పద్మనాభం భళ్ళున మేల్కొంది. అరవైమంది కుర్రాళ్ళతో ఓ బస్సు పట్నం వైపునుంచి ఊళ్ళోకి మలుపు తిరిగింది. అందరూ ఘొల్లుమంటూ ఆలయంవైపు పరుగులు తీశారు. ఆ పాటికి ఊరంతా మేల్కొంది. సగం ఊరు కూడా కుర్రాళ్ళ వెనకే నడిచింది.

అందరూ గుడిలో జొరబడ్డారు.

"సుభద్రాచార్యులవారెక్కడ?" అని పిల్లల వెనక వచ్చిన ఆరుగురు టీచర్లూ కేకలు వేశారు. వెదకనక్కరలేదు, ఎదురుగ్గా సాక్షాత్తూ మూలవిరాట్టు నడిచివచ్చినట్టుగా ఆలయం బయటికి వచ్చారు స్వామి.

"మేం తమకోసం వచ్చాం" అన్నారు టీచర్లు సవినయంగా.

సుభద్రాచార్యులవారు నిర్ఘాంతపోయారు.

(కొనసాగింపు వచ్చేనెలలో)

Post your comments

ఈ నవల గురించి కిరణ్‌ప్రభ టాక్ షో వినడానికి ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి.